

Tóth Sándor

Emlék

Szerelmes versek

TENAGY SÁNDOR

Fényképnegatív

A távozó a kilincsre teszi a kezét és kihásvit egy darabot az éjszakából.

Magad maradtál, egyedül a világgal, ahogy akartad. Cigarette szorítasz ujjaid közé, tízperces mulattatót, s jólesik hinni, hogy mindez elég.

Fekete ablak, fehér kerettel, sűrű ember. A falon naptár: vastag betűkkel jelzi a magány szombatjait és a tehetetlenség vasárnapjait.

Végzed sikerrel a legfontosabb tennivalót: arra gondolsz, hogy nem gondolsz a távozóra.

PETRI FERENC

Egyszer még visszajössz

Igy érek haza mindig

— nyár van, vagy karácsonyi hó van —

fáraórámat lemosom, áhítatosan megvacsorázom;

madárlábú ház gyomrában müljön el a nap nyúge rólam!

elintézetlen dolgaim közt mindennapi lótas-jutásom!

Hajnalig lámpafényben alszom; nincs asszonyom, ki villanyom eloltsa.

Lefogni a szememet egyszer még visszajössz, tudom, begöngyölsz talpig puha gyolcsba.

pontos eredményt: mind a két kis ember gyengén-fejlett. A vetített képek láttán érzett boldogságuk, a fény- és zenehatások eredményeként mért örömezésükük (az ingerküszöb megengedhetetlenül alacsony foka) ezt cáfolhatatlanul bizonyította.

A magas és sportoló kinézésű emberek átvittek ezt a két másikat, a feketeruhásat, meg a háziszóttas köpenyűt, az előkészítő részlegbe. Itt folyt le az orvosi vizsgálat. Aztán levették őket, és amikor anyaszült meztelenek voltak, elindultak velük a sivatag közepén álló tartályokhoz.

A tartályokról, azt hiszem még nem tettem említést. Óriásiak voltak, talán leginkább az olajfinomító-tartályokhoz tudnám őket hasonlítani, noha átmérőjük valamivel kisebb, de ezek is vasbetontól készültek, kívülől egyformán símak és jellegtelennek.

Amikor a tartályokhoz értek, a sportoló kinézésűek felkérték a két kicsit, ki-ki másszon föl egy-egy tartály létráján. A kísérők szívélyesek voltak és igazán élesszemű megfigyelőnek kellett lenni ahhoz, hogy valaki észrevegje: a két kis ember didereg a tűző napfényben, csuda tudja, hogy azért-e, mert meztelen, vagy mert fél, vagy mert fáradt. Ezt voltaképpen ki sem lehet deríteni, arckifejezésük teljesen áthatolhatatlannak tűnt, talán egy csöppet megvetőnek. A régi héroszok méltóságával másztak föl a létrán. Ez csak amolyan hasonlat; a létra ugyanis eléggé meredek volt, ez adta a furcsa ötletet, hogy olyanok, akik a maya vagy azték piramisok csúcsaira másztak föl valaha, önkéntes emberáldozatként. A gondolatátvités persze önkényes, a két kis ember teljes jelentéktelensége semmi-ben sem tette őket hasonlóvá a naponta látott rajzos képregények hőseihez.

A létra csúcsára értek. Ekkor a két kis ember a tartály széléhez támaszkodott és minden különösebb kíváncsiság nélkül nézett. A két tartály fenekén kristályosan csillogó víz tükröződött. A víz nem volt túl mély, pontosan úgy

számították ki, hogy a két gyengén-fejlett férfi nyakáig érjen. De a két tartály nem volt egyforma belülről. Az egyiknek a falait csupasz-fehérré mázolták, a másikéra trópusi tájak képét festették, banánfák óriás levelei váltakoztak rajta vöröskac-lombokkal és bámulatos hűség-gel ábrázolt sűrű és tömör bugenviliák füzereivel. A fehér falú tartály vízében nem volt semmi, a buja természetességgel festett falú tartály vízén egy méteresnél nagyobb deszkaszál lebegett.

A két gyengén-fejlett emberke lassan leereszkedett a belső létrán, és bemászott a vízbe. A sportoló kinézésűek egy darabig figyelték őket felülről, pontosan fölgyeztek az időt, hőmérsékletét, lemászták a külső létrán, beültek a teherautóba, és visszahajtottak a laboratóriumhoz. Ettől az időponttól számítva pontosan öt és egy negyed óra múlva a fejlett emberek visszatértek a tartályokhoz. A csupasz falú tartályban levő emberke ebben a pillanatban (amikor ők lenéztek) fölfelé tekintett az égre, de amint meglátta őket, lehajította a fejét és macacsul nézett egy pontot a víz színén, mintha lett volna ott valami. Teljesen mozdulatlanul állt a tartály közepén, a nyakáig érő vízben, két karja a törzse mentén csüngött. A kísérletezők elégedett dűnyögéssel jegyezték föl a látottakat, majd átvonultak a másik tartályhoz, amelynek falát a trópusi táj képei borították.

A másik kis ember lassan mozgott ide-oda a vízben és tekintetével a festett tájnak hol az egyik, hol a másik részletét vizsgálta figyelmesen. Hirtelen elkapta a deszkaszál végét, és szinte lebegni látszott. Egy pillanatra sem tekintett fölfelé, a fejlett emberek jelenlétét sem látzott észrevenni. Ezek leereszkedtek, beültek a teherautóba, és eltűntek a sivatagban.

Összeigazított órák szerint pontosan öt és egy negyed óra múlva tértek vissza. Katonás ruganyossággal másztak föl a lépcsőn, biztosak voltak a kísérlet sikerében, a tudomány nem tévedhet. Valószínűleg ezért nem vették észre,

Ördög Szilveszter:

A FIÚ ÉS A LÁNY, SZOMBATON

ben: most a sarokba lát, most az ablak mellé.

— Akarsz még egy pohárral?

— Hát...

A fiú int a pincérnek, kéri az italt, az bólint, azonnalt mond és tovább siet.

— Mit csinál, ha megkapod a diplomát?

— Mit lehet csinálni egy diplomával?... Tanár lesz, valahol egy faluban, harminc, ötven, száz gyerekkel — ők majd tisztelnak, szeretnek, a szülők csodálják... Apáméknak pedig azt fogom mondani: végre, tanár lehetek, ami mindig is szerettem volna! És bölcse sétáljak az iskola kis kertjében, eltűnök, hogy kikérjék a véleményemet, tanácsomat, és én mosolygok, mert négy évi kínlás után diplomám van.

A pincér apró tálcan két pohárral megérkezik.

— Egészségedre!

— Szia.

— Izlik?

— Ühüm... — A lány nyel, érzi, hogy kezd hatni a vermut, valami furcsa, puha, bolondos összevisszaság veszi körül, és ez olyan furcsa, mégis jó. A fiú öngyújtója az asztalon hever, kezébe veszi, babrálja.

— Rendeljünk még?

— Még ne... majd később... jó?

A fiú bólint, ismét cigarettát vesz elő.

— Várj, majd én! A lány ügyetlenül nyomogatja az öngyújtót, nevet közben.

— Hagyd, úgyis tudom... Na látod!

Odatartja a fiú állához, visszahúzza, nézi a lángot.

— Akarsz? — a fiú megáll, nem teszi el a tálcan, a lány felé mutatja.

Az étován nevet. — Hát... kösz. De ha nagyon köhögök, ne nevsz ki! Most a fiú tartja az öngyújtót, a lány szíppant, lassan könnyes lesz a szeme.

— Csak nyugodtan. Nem kell sietni. Még sohasem cigiztél?

A lány fejét rázza, közben élvezettel hessegeti maga körül a füstöt.

— De... hazudok, mert egyszer már elszívtam félig egyet. Gimisták voltunk, kirándultunk a Bükében. Akkor. Többen is. Borzasztóan rosszul lettem.

És nevet, de nagyon kon-

centrál a cigarettára, vigyáz, ne tűnjön föl ügyetlensége.

— Fiúkkal...?

— Ah... Tiszta lány osztály volt... Képzelted!

— Rendeljünk még?

— Ha akarod...

A pincér hozza a két poharat, fölnyalabolja az asztalról az üreket, futólag a lányra pillant.

Isznak, a fiú egyszerre hajtja le az egészet, aztán a hamutálcáról felveszi cigarettáját, megfontoltan, valahová a láthatatlan távolba fújja a füstöt.

A lány csak félig issza ki a poharat, két kezébe fogja, hosszasan nézi.

— ...Szeretnék boldog lenni... Nagyon boldog... Tudod, milyen szépre megáldottam az életemet... A kis kölykökkel, akik selypítenek... sívalkodnak, az orrukot kotorják... — felnevet és elkomorodik — Igen... Tanítani, nevelni, dolgozni... milyen jó is lenne... No, szia! — szája felé emeli a poharat, szeme kipirosodik, köhög, szív ügyetlenül cigarettájából, azonnal kifújja a füstöt, megalkuvón elnyomja a csikket. — Ah... hülyék az emberek!... Mindenki!

— Miért?

— Miért... miért! Te nem tudod, azért kérde? Ugy sem hiszem el, hogy nem tudod! Ugye, hogy tudod, na fogadjunk, hogy tudod, csak megajtsd magad! Ugye!

— Ugyan, miért... és lepergeti a hamut.

A lány figyel a fiú minden mozdulatát, megdöbben, ez a könnyed válasz, amire sohasem számít. Es ez a méltóságjeljes nyugalom. Irigy miatta, hogy a fiú markában van, alárendelten. Megrázza fejét, tempult kábultságot érez, mély tönüsü zajt hall minduntalan, a csendben beszélgető emberek moráját, és a ventilátor. A körmeire néz, hibát talál a lakkozásban, mutatja a fiúnak. Az mosolyog, mondja, észre sem lehet venni.

— Mennyire neveléses! Néhány hónap múlva tanár leszek. Pedagógus! Megbecsült személy! Soha többé diák! A falusi szobám ajtaján a névtábla: X. Y. tanárnő! Szép lesz, mi...! — körülnéz, szeme előtt játszadznak a körvonalak. — Figyeled, milyen sokan vannak már!... Azok ott a

sarokban sört isznak, én is akarok!

— Főúr, két sört legyen szíves!

— Azonnal, kérem!

A másik helyiségben a zenekar játszani kezd, cigányzene, kellemes.

— Menjünk oda be, és énekeljünk! A torkunk szakadtából, magyar nótákat!

Mulassunk, és törjük össze a poharakat!

— Ugyan már.

— Tessék parancsolni... két sör...

A pincér önt, a lány kekre nyílt szemekkel nézi a habot.

— Tudod, azt bírom benne, hogy olyan habos! És olyan iszonytatón keserű!

A fiú is iszik, letörli zsebkendőjével száját.

— Hallod: ...deres már a határ... öszül...

— Ugyan már...

— ...a vén betyár, rá sem néz már... — Miért, nem szabad nekem?! Ki nem engedi? Nekem jogom van hozzá! Igenis, én énekelni akarok, és akárhány van kifogása, mondja a szemembe! En már tanárnő vagyok, negyedéves — az a pár hónap nem számít! En diplomás ember vagyok, nekem jogom van énekelni! És ha én énekelni akarok, akkor énekelek is!... Rendeljünk még sört! Inni akarok még!

A fiú eleinte mosolyog, majd ráncolja homlokát.

— Nem, nem szabad... majd később.

— En most akarok!

— Ne, várj egy kicsit, aztán...

— En most akarok inni, igenis most, vagy soha!... Különbösen úgy megharagszom rád, de úgy, hogy...

— Menjünk...

— Nem akarok! — és hadonászik a lány.

— Tudok jobb helyet...

— Ja...

Kilépnek az utcára, megcsapja őket a józan levegő, hűvös van. Hosszan mennek szó nélkül, a fiú belekarolva segíti a lányt. Gondolja, soha többé ilyen nem csinál, szinte belepirul, annyira kínos volt. A lány megszólal, halkán.

— Nagyon haragszol...?

— Ugyan miért?

— Hát... csak.

— Egy kicsit sokat ittál.

— Nem — és kitér szinte — nem, hiába akarod bebizonysítani, nem vagyok részeg! Akármit is csinálj! Csak... csak szeretlek, nagyon szeretlek... nagyon... téged... és ugye te is szeretsz, mert... — már sír, bömböl, tépdési a ruhát eszeveszettül a fiún.

— Engem nem érdekel, én mindenkinek megmondom, ha kell, hogy szeretlek, és én csak a tied leszek, senki másé, és én mezhalog, ha te nem szeretsz, de ugye hogy szeretsz, ugye, te is... — a fiú mellére borul, rázza a zokogás, a fiú csak nézi összekuszált szőke haját a lánynak, mit is csináljon más.

— Hát... persze... persze...

A lány lassan lefékeződik, szípot, az orrát fújja.

— Mert... én már azóta ismerlek, mióta főiskolás vagy... csak nem mertem szólni... a múltkor is a lányok között beszélgettünk rólad... és ők szóltak neked, tudod, ne is tagadd, de hidd el, én... én csak téged szeretlek, és nem törődöm senki... vel... és... és akarom, hogy te is...

Mem bírja tovább türtöztetni magát, csókolni akarja a fiút, az először dühösen el-löki, majd egy pillanat alatt eszmél, és belemeleg a jatkába.

Ejfé felé tértek haza, a portás utána nézett a lány-nak. Másnap ebédkor találkoztak a menzán, a fiú az asztalnál épp befejezte már, a lány még sorban állt.

Nem köszöntek egymásnak.

ANDRÁS LÁSZLÓ FORDÍTÁSA